

Orebladet

Årg. 21

Nr. 1-2018

Medlemsblad for
Trøndelagsavdelinga av Norsk Botanisk Forening

Viltvoksende fioler i Midt-Norge
Fremmede arter og folkeforskning
Foreningssaker

OREBLADET ISSN 1501-4924

Orebladet utgis av: Norsk Botanisk Forening, Trondelagsavdelinga (NBF-TLA)

Postadresse: NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for naturhistorie, 7491 Trondheim

e-postadresser:

orebladet@nbf-tla.org

Foreningen: post@nbf-tla.org

Ekskursjoner: ekskursjon@nbf-tla.org

Nettadresse: <http://www.nbf-tla.org>

Facebook: <https://www.facebook.com/trondelagsavdelinga>

Redaktør: Magni Olsen Kyrkjecide

Abonnement: Bladet utgis med to nummer i året. For medlemmer av Trondelagsavdelinga av NBF inngår Orebladet i medlemskapet. Abonnementspris for ikke-medlemmer er for 2018 kr 200,- (abonnementet løper til det blir sagt opp).

Manuskripter: Manuskripter bør sendes som vedlegg til e-post. Enkel linjefavstand. Overskrifter utheves. Norske plantenavn skal brukes der disse finnes. Latinske navn skal stå i kursiv etter det norske navnet uten bruk av bindestrek eller parentes. For øvrig minst mulig formateringer. Figurer og tabeller bør sendes som egne vedlegg, ikke veves inn i teksten. I egg gjerne ved liste med figur- og tabelltekster i eget dokument og henvis med korresponderende figur- og tabellnummer i den løpende hovedteksten.

Illustrasjoner: Redaksjonen ønsker illustrasjoner i form av digitaliserte strektegninger, diagrammer eller foto (unntaksvis papirkopier eller dias). Merk foto som skal returneres med navn og returadresse.

Frist for manuskripter:

Vårnummer: 15. april.

Høstnummer: 1. november

Styret i NBF-TLA: Styret i NBF-TLA:

Malene Østreng Nygård, leder. Arne Jakobsen, nestleder. Marit Klemetsen Arneberg, kasserer. Marthe Flandrem, ansvarlig for Villblomsternesdag og kontaktperson i NBF. Jørn Olav Løkken, PR-ansvarlig. Anders Gjervan, sekretær.

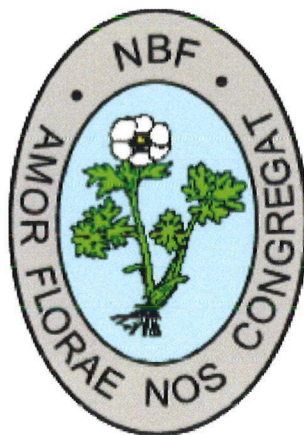
Ekskursjonskomité: Einar Værnes, leder. Anders Lorentzen Kolstad, webansvarlig, og Ingrid Angell Pettersen.

Revisor: Jan Erik Kofoed, Ottar Michelsen

Valgkomité: Solfrid Helene Lien Langmo, Egil Ingvar Aune

e-postadresse? Om du sender en e-post til oss vil du bli påminnet om møter, ekskursjoner og andre foreningsaktiviteter. Husk å gi oss beskjed om du bytter e-postadresse.

Forside: Stemorsblom *Viola tricolor*. Foto: Trond Kristoffersen

Viltvoksende fioler i Midt-Norge

Trond Kristoffersen

Alle kjenner fiolblomsten. Den består av fem kronblad som i dypet av blomsten har en mørk flekk, gjerne med avvikende farge, og ofte med tydelige striper inn til midten av blomsten. Fiolen representerer både beskjedenhet og uskyld. Mange fioler er vårplanter. De er både beskjedne og uskyldige der de står halvt usynlig under gammelt bladverk. Noen fioler kunngjør sin tilstedeværelse ved å fylle luften med vellukt. Det er likevel langt fra alle fioler som dufter. Av de viltvoksende artene i Norge er det kun bakkefiol, krattfiol og den sørlige arten marsfiol som utvikler den typiske fiolduften.

Fioler har spilt en rolle i religiøse handlinger helt tilbake til oldtiden, hvor både duften og de medisinske egenskaper trolig har vært viktig. I dag har hagekunsten frambrakt nye, store og fargesprakende fioler. De ville fiolene har derfor mistet noe av sin betydning, selv om de fortsatt kan glede en turvandrers der de pynter opp i myr, bakker og kratt.

I Norge har vi ca. 20 viltvoksende markfioler, hvor noen er svært sjeldne. Det latinske navnet *Viola* er avledet av greske *fiōn* eller *ion*, og er brukt om mange velduftende planter. *Viola* er egentlig en forminskelsesform, og betyr altså liten *ion*.

De egentlige store *ion* var først og fremst duftende korsblomster, gyllenlakk og andre. I Norge er fiolnavnet i bruk på andre planter enn markfioler, f.eks. korsblomsten dagfiol og orkideen natthiol.

Det nederste kronbladet til en fiol er størst og er forlenget med en nektarspore. Sporen og nektaren forteller oss at fioler er tilpasset insektbestøvning. De norske fiolene bestøves i hovedsak av bier og humler. Når insektet trenger inn i blomsten og støter mot griffelen, vil pollen drysse ned over insektets rygg. Pollenet vil så kunne avsettes på arret i neste blomst, og dermed sikre kryssbestøvning. Mange fioler blomstrer tidlig, og ofte før det det er kommet noe særlig med insekter. Den tidlige blomstringen har ført til dårlig insektbestøvning hos mange fioler. Utpå sommeren utvikler derfor mange fioler store begerblad som lukker seg om pollenknappene og fruktemnet. Kronbladene er her små og uanselige. De lukkede blomstene befrukter seg selv, og utvikler frø med samme egenskaper som morplanten. Slike planter kalles for kleistogame, og står kanskje for den viktigste frøsettingen hos norske fioler. Av de artene som finnes i Trøndelag utvikler både dalfiol, krattfiol, sandfiol, skogfiol, engfiol og bakkefiol kleistogame blomster.

Frukten til en fiol er en kapsel som sprekker opp i tre deler når frøene er modne. Frøene er utstyrt med et oljeaktig ved-

heng, og er spesielt attraktive for maur. Maurene frakter frøene med seg, og bidrar derfor til å spre nye planter vekk fra morplanten.

Dersom vi inkluderer lifiol er det 12 viltvoksende fioler i Midt-Norge. Videre gis en kort beskrivelse i tekst og bilder av alle artene.

Alle bilder er tatt av forfatteren.

Bakkefiol *Viola collina*

Bakkefiol vokser i tørre bakker og skogbryn på kalkrik mark (figur 1). Den er sjelden og finnes i Norge i hovedsak på Østlandet, men er også funnet noen steder i Trøndelag, blant annet i Melhus og flere

steder langs Trondheimsfjorden. Bakkefiol er tett korthåret, og ligner den sørlige og sjeldne lodnefiolen *Viola hirta*. Lodnefiol mangler den fine blomsterduften som kjennetegner bakkefiol.

Bakkefiol er liten, 5 til 15 cm, og har lyseblå velluktende blomster (figur 2a). Bladene er hjerteformete (figur 2b), og er dypt og smalt innskåret ved grunnen. Bladene er først små, men blir senere store (4-8 cm) med tydelig spiss og bredest nedenfor midten. Ørebladet er langt og frynsete (figur 2c).

Figur 1. Bakkefiol i Melhus 28.04.18.

Figur 2. Blomsten til bakkefiol er lyseblå (a), bladene hjerteformede (b) og orebladet langt og frynsete (c).

Myrfiol *Viola palustris*

Vi har to myrfioler i Norge, stor myrfiol og myrfiol. Liten myrfiol eller bare myrfiol er vanlig i det meste av landet og høyt til fjells. Den trives i mager fuktig jord som myrer og fuktige grasbakker. På fjellet vokser den ofte sammen med den gule fjellfiolen, og er funnet 1 750 moh i Jotunheimen.

Myrfiol blir sjelden over 10 cm høy (figur 3a), og har små og gråfiolette blomster med tydelige nerver (figur 3b). Bladene er snaue, lysegrønne og nyreformete. Høybla-

det sitter som regel nedenfor midten av stengelen.

Figur 3. Myrfiol er liten og har nyreformete blader (a, 1.bildet tatt 1.06.17 på Vennafjellet i Selbu, 787 moh.) og blomstene har tydelige nerver (b).

Stor myrfiol *Viola epipsila*

Stor myrfiol ligner myrfiol, men er noe større i alle henseende (figur 4a). Stengelen er oppreist og blir opptil 15 cm høy. Høybladet sitter på den øvre delen av stengelen. Bladene er bredt hjerteformet med tydelig spiss, og fint håret på undersiden. Blomstene (figur 4b) er blåfiolette med tydelige årer.

Stor myrfiol finnes over hele landet, men er forholdsvis sjelden i Sør-Norge. Den er vanligere i Trøndelag og Nord-Norge. Den finnes også høyt til fjells, og er funnet 1 260 moh. i Jotunheimen.

Figur 4. Stor myrfiol (a, bildet er tatt 5.06.17 i Strindamarka ved Trondheim) med blåfiolette blomster (b).

Dalfiol *Viola selkirkii*

Dalfiol er sjelden, og har en østlig utbredelse nord til Saltdal i Nordland. Den er liten, 5-8 cm, og trives på skyggefull, forholdsvis næringsrik mark (figur 5a). Blomsten er lyseblå eller hvit (figur 5b). Bladene er lange og mørkegrønne, buklede, rundtannede og dypt innskåret ved grunnen. Det er sjelden at dalfiol har fullt utviklede blomster. Kleistogame blomster er derfor vanlig hos dalfiol.

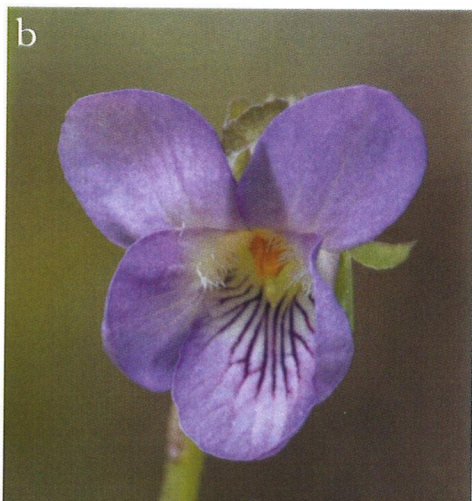

Figur 5. Dalfiol vokser skyggefullt og næringsrikt (a, bildet er tatt 03.05.15 ved Følstad nær Storen) og blomsten er lyseblå eller hvit (b).

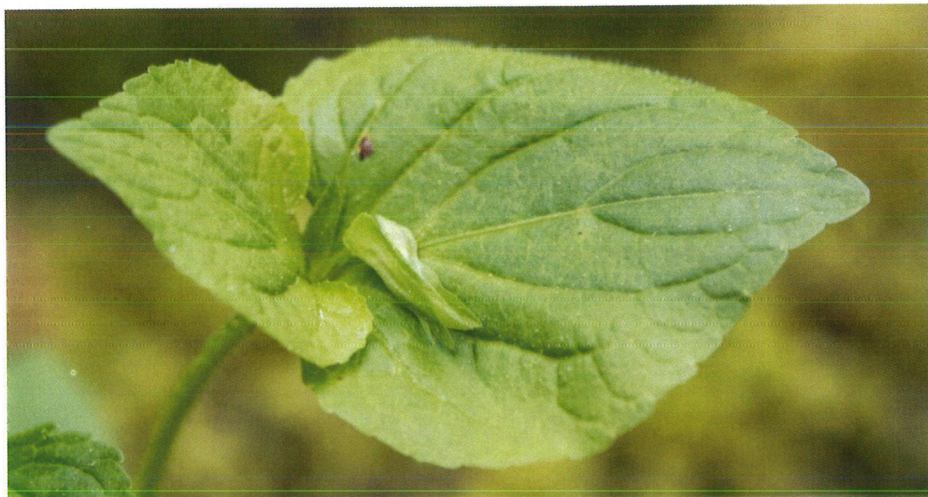
Krattfiol *Viola mirabilis*

Krattfiol er en av våre tidligste vårplanter. Den blir forholdsvis stor, 15 til 25 cm høy, og trives i fuktig og kalkholdig moldjord. Om våren vokser det fram store, blanke og hjerteformete blad som er breiere enn lange (figur 6a). Blomsten er velluktende og lyseblå (figur 6b). Senere vokser det fram stengler med blad og kleistogame blomster (figur 7).

Krattfiol finnes spredt i Norge nord til Salangen i Troms.

Figur 6. Krattfiol kan bli stor og har hjerteformete blader som er breiere enn lange (a, bildet er tatt 26.04.15 i Laugolia ved Gaulosen) og blomsten er lyseblå (b).

Figur 7. Bildet viser stengler med blad og kleistogame blomster som etter hvert vokser frem hos krattfiol.

Figur 8. Skogfiolen har kort, hvit spore.

Skogfiol *Viola riviniana*

Skogfiol er kjent av de fleste, og er vanlig i lavlandet nord til Tromsø. Den blir 10 til 20 cm høy, og trives i skog og næringsrik beitemark (figur 9a). Hos skogfiol vokser stengler med blad og blomster ut fra en tydelig rotstokk. Skogfiol har store blå blomster (figur 9b). Sporen er normalt hvit, kort og butt (figur 8). Bladene er tynne, hjerteformede og omtrent like lange som brede. Skogfiol danner hybrider med andre arter, blant annet engfiol og sandfiol.

Figur 9. Skogfiol er vanlig i lavlandet, her fra Bratsbergoya, i Klæbu 26.04.15 (a) og den har blå blomster (b).

Sandfiol *Viola rupestris*

Sandfiol er i Norge delt i to underarter, sandfiol og kalkfiol. Kalkfiol *ssp. relicta* finnes kun i Nord-Norge. Sandfiol *ssp. rupestris* har en østlig utbredelse, og finnes spredt nord til Levanger i Nord-Trøndelag.

Sandfiol ligner en liten skogfiol, og blir mellom 3 til 8 cm høy (figur 10a). Blomsten er lyseblå. Sporen er lang og fiolett (figur 10b). Bladene er kortskaftete, nyreformete eller butt hjerteformete. Sandfiol er dunhåret på stengel og blad.

Sandfiol foretrekker kalk i grunnen, og finnes på tørrbakker, tørre slåtteenger, beitemark og skogkanter. Den vokser mest i lavlandet, men går opp i fjellet noen ste-

der blant annet i Jotunheimen, på Dovrefjell og på fjellet Hårskallen ved Levanger. Sandfiol er funnet 1 260 moh. i Jotunheimen.

Figur 10. Sandfjolen på Hårskallen i Levanger 24.06.12 (a). Den ligner skogfiol, men har lang, fiolett spore (b).

Engfiol *Viola canina*

Engfiol er av samme størrelse som skogfiol, 5-20 cm, og vokser i skogkanter, enger og tørrbakker (figur 11). Blomstene til engfiol er blå, av og til hvite. Sporen er lang og hvit. Bladene er tykke og hjerteformet med tverr grunn. De øvre bladene har lang butt spiss.

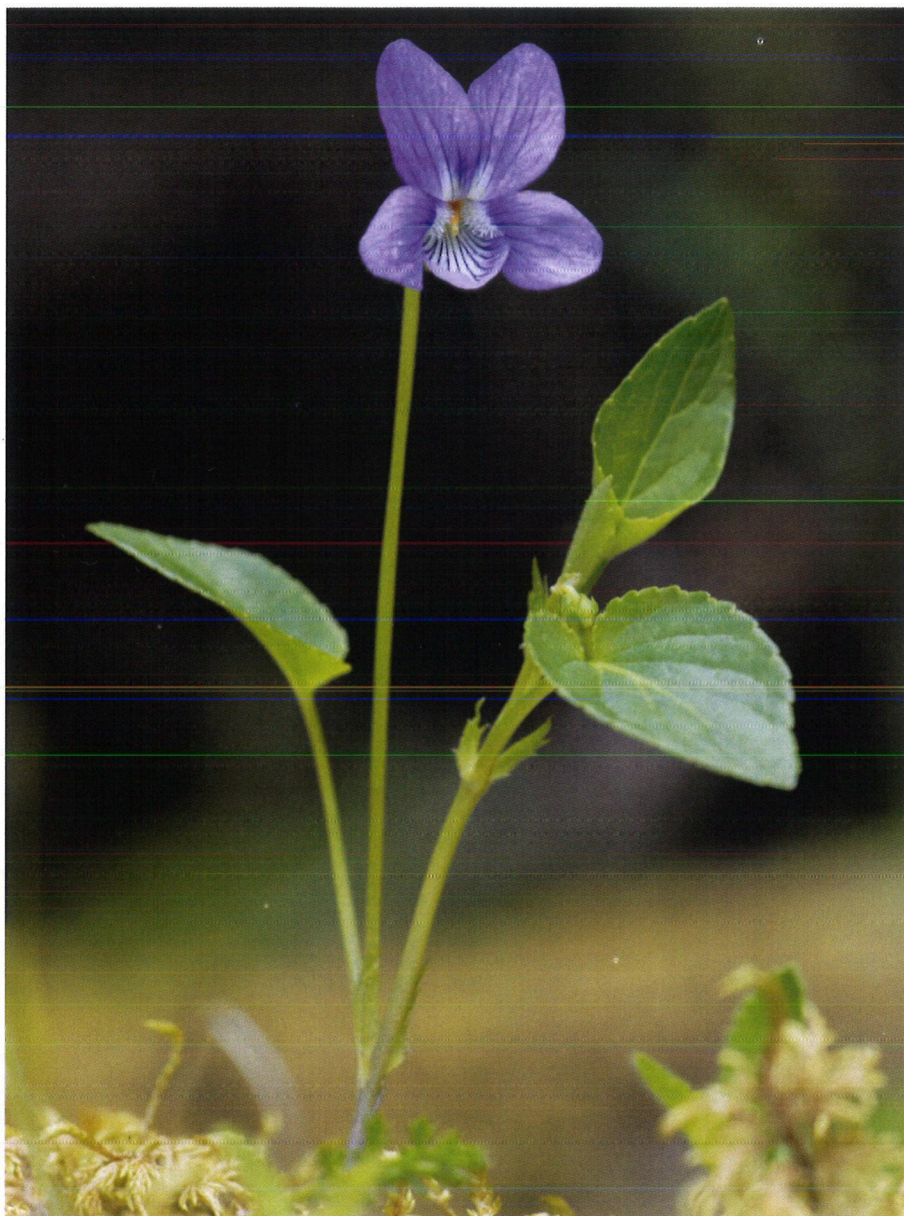
Det kan være vanskelig å se forskjell på engfiol og skogfiol. Et viktig skille tegn er at skogfiol har en tydelig bladrosett nede ved bakken som engfiol mangler. Videre har bladene til skogfiol mer hjerteformet grunn enn bladene til engfiol. Dessuten er bladene til engfiol mer uttrukket i lengden enn bla-

dene til skogfiol. Der de møtes kan skogfiol og engfiol danne hybrider. Hybridene er ofte storvokste planter med store sterile blomster.

Engfiol er vanlig i lavlandet og nord til Vest-Finnmark. Lenger nord og i fjellet erstattes vanlig engfiol av underarten lifiol ssp. *nemorialis* (figur 12). Lifiol kan bli opp mot 35 cm høy, og er kjennetegnet av smale og mye lengre blad enn vanlig engfiol. Lifiol er funnet så høyt som 1 580 moh. i Jotunheimen. I praksis kan det være vanskelig skille de to fra hverandre. I Artsdatabanken er de derfor slått sammen til en art. I Sverige regnes de derimot som to arter, ängsviol og norrlandsviol.

Figur 11. Bildet av engfiol er tatt 21.05.17 på strandberga på Østmarkneset i Trondheim.

Figur 12. Låfiol fra Mosjoen.

Fjellfiol *Viola biflora*

Fjellfiolen er den eneste norske fiolen med rent gule blomster (figur 13a). Blomsten er forholdsvis store med mørke striper, og er kjennetegnet av at fire kronblad vender oppover (figur 13b). Bladene er tynne og nyreformete. Fjellfiol blir 5-15 cm høy, og vokser i fuktig næringsrik grunn. I fjellet vokser den ofte i snøleier sammen med blant annet myrfiol.

Fjellfiol er vanlig på næringsrik mark i fjellet i hele landet, og er funnet opp til 1 500 moh. i Jotunheimen. Fra Trøndelag og nordover finnes den også i lavlandet.

Figur 13. Fjellfiol i Strindamarka i Trondheim 17.05.11 (a). Den har gule kronblader shvor fire av dem peker oppover (b).

Stemorsblom *Viola tricolor*

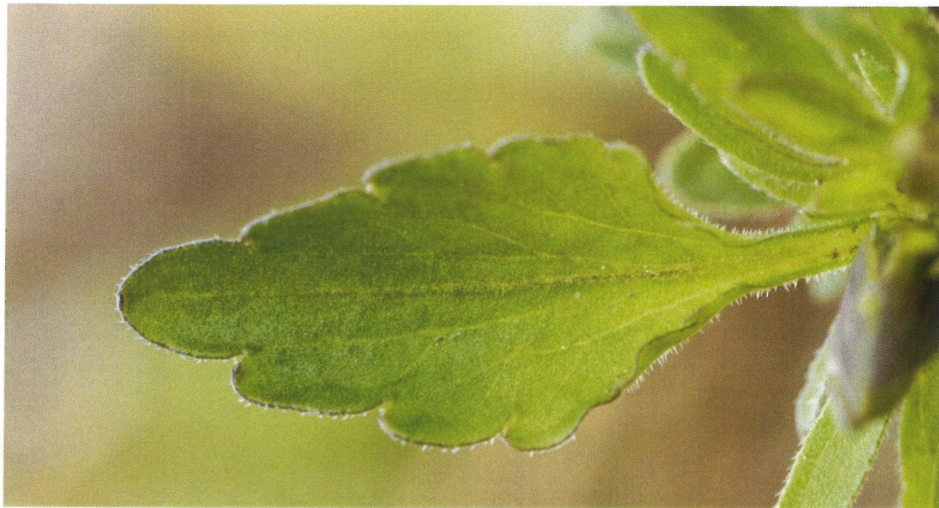
Stemorsblom deles i Norge inn i to underarter, stemorsblom og sandstemorsblom. Sandstemorsblom *ssp. curtisii* er sjelden og vokser på sand i kyststrøk på Vestlandet. Stemorsblom *ssp. tricolor* er vanlig i hele landet nord til Finnmark. Den trives på tørr, ofte sandholdig jord som berg, veikanter og skrotemark (figur 14). Stemorsblom blir mellom 10 til 25 cm høy med en opprett stengel med lansettformete blad (figur 15). Blomstene er store og normalt trefarget i

en kombinasjon av blå, gul og hvit (figur 16). Kronbladene er mye lengre enn begerbladene. Stemorsblom kan blomstre hele året, fra tidlig om våren til sent på høsten.

Hagestemorsblom er en innført prydblant hvor flere arter inngår, blant annet *V. tricolor* og flere sørlige arter som *V. lutea*, *V. altaica* og *V. cornuta*. Hagestemorsblom er større enn vanlig vill stemorsblom, og finnes av og til forvillet.

Figur 14. Bildet av stemorsblomst er tatt 03. 06.22 ved Dragvoll i Trondheim.

Figur 15. Bladene til stemorsblom er lansettformede.

Figur 16. Stemorsblom har gul, hvit og blå farge på kronbladene.

Figur 17. Blomstene hos åkerstemorsblom er mindre enn hos stemorsblom.

Åkerstemorsblom *Viola arvensis*

Åkerstemorsblom ligner vanlig stemorsblom, men har mye mindre blomster (figur 17). Blomstene er gule eller gulhvite, sjelden med et innslag av blått (figur 18). Kronbladene er normalt kortere enn begerbladene.

Åkerstemorsblom vokser på åpen mark, åker, berggrunn og skrotemark. Den er vanlig i lavlandet nord til Trøndelag, men finnes spredt helt til Troms.

Kilder

Fægri, Knut, *Norges planter 3 bind* (1970), J.W. Cappelen's Forlag.

Lagerberg / Holmboe / Nordhagen, *Vår ville planter 8 bind* (1952), Johan Grundt Tanum Forlag.

Lid, Johannes / Lid, Dagny Tande, *Norsk Flora* (2005), 7. utgave ved Reidar Elven, Det Norske Samlaget.

Mossberg, Bo / Stenberg, Lennart, *Gyldendals store Nordiske Flora* (2012), Gyldendal Norsk Forlag.

Schumacher, Trond mfl., *Norges Planter 4 bind* (1992), J. W. Cappelen's Forlag.

Wischmann, Finn (redaktør), *Ville planter i Norge* (1993). Forlaget Det Beste AS.

www.artsdatabanken.no

Figur 18. Åkerstemorsblom har gule og hvite blomster. Bildet er tatt 3. juni 2017 ved Klettkruset like sør for Trondheim. Planten blomstret rikelig i området i forbindelse med bygging av ny E6.

Fremmede arter og folkeforskning

Magni Olsen Kyrkjeeide og Kristine Bakke Westergaard, Norsk Institutt for naturforskning, Trondheim

Den nye lista over fremmede arter ble nylig lansert av Artsdatabanken (Fig. 1). Med bedre og større datagrunnlag enn forrige fremmedartsliste er det nå mange arter som har blitt risikovurdert til andre kategorier enn tidligere (<https://www.artsdatabanken.no/Pages/241494>). Men, kunnskapen om de fremmede artene er langt ifra fullstendig og jakten på ny kunnskap fortsetter.

Norge har gjennom Aichi-mål nr. 9 forpliktet seg til å stanse spredningen av fremmede arter innen 2020. For å klare dette, er tidlig oppdagelse og iverksetting av tiltak mot spredning helt nødvendig. Da må vi vite hvor artene introduseres og sprer seg fra. Nåværende utbredelse og 'hot spots' for fremmede arter ble modellert for Norge i fjor (Olsen mfl. 2017). Forfatterne av rapporten fant ut at veier, bebyggelse og innbyggertall sammen med mildt klima er forbundet med fremmede arter. De viste at førstefunn av arter og nåværende utbredelser er sterkt knyttet til der folk bor og ferdes, spesielt i og rundt de store byene og sør i landet.

Allikevel er utbredelsen til fremmede arter ofte dårlig kjent, særlig gjelder dette arter i tidlig spredningsfase. Manglende kunnskap

for slike arter kan hindre arbeidet med å kontrollere og hindre spredning. Innsamling av utbredelsesdata for fremmede arter er derfor helt avgjørende for å få bedre kunnskap om spredningspotensialet, hvilken trussel de utgjør for stedeigne arter, og ikke minst for å iverksette tiltak.

Figur 1. Kjempespringfro er en av artene som har høyt spredningspotensial og som har blitt vurdert til kategorien svært høy risiko (S1*) på den nye fremmedartslista. Bilde: Magni Olsen Kyrkjeeide

Innsamling av data til vitenskapelig formål kan være kostbart og tidkrevende. Dette gjelder ikke minst kartlegging av biologisk mangfold og innsamling av økologiske

data, hvor feltarbeid er påkrevd. Disse fagfeltene har etter hvert begynt å benytte seg av såkalt 'citizen science' eller folkeforskning på norsk, hvor ikke-profesjonelle bidrar til datainnsamling til vitenskapelig arbeid (Chandler m. fl. 2017). Dersom amatørbiologer vil bidra, kan data hentes inn på en rask og kostnadseffektiv måte. I tillegg er ofte dataregistreringer omtrent like gode som når de gjøres av profesjonelle (Crall m. fl. 2011). Bidragene fra folkeforskning til utbredelseskart for fremmede arter har vist seg å gi bedre kvalitet i datasettene og ofte nye lokaliteter i periferien av kjent utbredelsesområde (Crall m. fl. 2015).

På oppdrag fra Miljødirektoratet jobber nå NINA med et pilotprosjekt der vi skal teste hvordan amatørbiologer kan bidra for å samle data om fremmede karplanter. Da er det naturlig å henvende seg til Botanisk Forening og dens medlemmer, en gjeng full av artskunnskap og turlyst.

Men, hvordan gjør vi dette og hva skal vi samle kunnskap om? Ett naturlig valg ville selvfølgelig være å benytte eksisterende verktøy som Artsobservasjoner. I prosjektet ligger det et ønske om å samle nulldata, altså at noen arter ikke er funnet på et sted, og det lar seg ikke lett kombinere med Artsobservasjoner. Vi vil derfor teste ut en standardisert metodikk hvor vi kartlegger karplanter i Oslo og Trondheim sensommeren 2018, bykjernen og ut til boligstrøk

med hager. I hvert område defineres det tre flater på 50 x 50 meter. Innen hver flate skal alle karplanter noteres og hver art skal få en mengdeangivelse. Vi holder oss til artene som står utenfor folks hager. Ikke-registrerte arter regnes som nulldata. Disse datainnsamlingene vil det første året ikke gi så mye informasjon om etablering av fremmede arter, men ved å senere inkludere flere flater og gjenanalyser de samme flatene, kan det over tid gi et bilde på etablering av fremmede karplanter i byområder.

Det aller viktigste resultatet for oss i år, er allikevel om det er noen folkeforskere der ute som vil bidra med datainnsamling.

Kilder

Chandler, M., See, L., Buesching, C. D., Cousins, J. A., Gillies, et al. 2017. Involving citizen scientists in biodiversity observation. In: The GEO handbook on biodiversity observation networks. M. Walters & R. J. Scholes (eds.). Springer international publishing.

Crall, A. W., Newman, G. J., Stohlgren, T. J., et al. (2011) Assessing citizen science data quality: an invasive species case study. *Conservation letters*, 4(6): 433-442

Crall, A. W., Jarnevich, C. S., Young, N. E., et al. (2015) Citizen science contributes to our knowledge of invasive plant species distributions. *Biological invasion*, 17(8):

2415-2427.

Olsen, S.L., Åström, J., Hendrichsen, D., Bjerke, J. W., Blaalid, R., Töpper, J. & Bakkestuen, V. 2017. Fremmede karplanter i Norge: modellering av introduksjonsområder og nåværende utbredelse. - NINA Rapport 1393. 116 s.

Foreningssaker

Styret

Dette skjer

17. juni Villblomstenes dag

Blomstervandringer arrangeres over hele landet denne dagen. Alle turene varer et par timer, og går i et moderat tempo. Oversikt over alle turene i Midt-Norge blir annonsert på hjemmesiden.

2. juli Botanisk vandring på Sølendet

Åpen dag med omvisning i Sølendet naturreservat på Brekken i Røros. På Sølendet er det store og vakre rikmyrer dekket med ulike orkideer som brudespore, lapp- og engmarihand. Innad i reservatet drives det aktivt med skjøtsel for å hindre gjengroing av disse artsrike slåttemyrene. Omvisningen blir ledet av botanikere fra NTNU Vitenskapsmuseet i tillegg til representanter fra Røros kommune og Statens naturoppsyn. Blant annet vil skjøtelsesmetodene blir demonstrert. Fremmøte kl 12:00 på parkeringsplassen ved Sølendet naturreservat. Skiltet avkjørsel ved brua over Glåma, ca. 3 km nord for Brekken sentrum. Fra Trondheim må man beregne minst to og en halv

times kjøring. Husk penger til bomveg.

7. juli Kulturmarkene på Lian

Bli med botaniker Dag-Inge Øyen på vandring i kulturmarkene på Lian. Siden 2001 har Dag-Inge sammen med kolleger, bistått Trondheim kommune med forvaltning av gamle kulturmarker og bl.a. utarbeidet skjøtelsesplan for Lian. Bruk denne anledningen til en tur på de artsrike Lianengene sammen med Dag-Inge, som kjenner plantelivet her spesielt godt! Oppmøte på Lian trikkestasjon kl 11:10. Vi holder på et par timer, og avslutter med kafferast (medbragt) for de som har lyst til det. Det går trikk fra St. Olavs gate kl. 10:45, og det er også mulighet for parkering.

10-12. august NBF Landsmøte på Røros

23. august Botanikk for nybegynnere (Lian)

Nok en gang arrangerer Norsk Botanisk Forening plantevandring for de som ønsker å lære mer om de aller vanligste plantene i naturen. Bli med botaniker Ingerid Angell-Petersen på en uformell og avslappet tur i Lianområdet. Oppmøte på Lian stasjon kl. 18:10. Vi holder på ca 1 1/2 time, og ta gjerne med ettermiddagskaffen! Ingerid vil ha på seg en gul refleksvest. Det går trikk fra St. Olavs gate kl 17.45, og det er også mulighet for parkering.

24.-26. august Lokalfloraprojektet: Karplanteregistreringer i Verdal

Vi fortsetter kartleggingen i Skardfjellet og omegn. Finnvolastua er leid helga 24.-26. august. Planen med helgen er systematisk kartlegging av mindre kjente områder mot svenskegrensen, opp mot og like over tregrensen. Opplegget passer for lærevillige nybegynnere så vel som rutinerne botanikere. Opplegget blir som i 2017. Spørsmål om turen og påmelding sendes til ekskursjon@nbf-tla.org, helst innen 1. juli (men de 10 sengeplassene tildeles etter påmeldingsdato).

August/september Torvmosetur til Samsjøen

Torvmosetur med den erfarne botanikeren og torvmoseguru Kjell Ivar Flatberg. Mer informasjon kommer etter hvert.

2. september Høstdag ved Haukvannet

I forbindelse med markeringen av Friluftslivets uke deltar Botanisk Forening med aktiviteter på Høstdagen ved Haukvatnet sammen med andre lag og foreninger, kl. 12:00-15:00. Arrangementet er rettet mot store og små, og er dessuten spesielt tilrettelagt for funksjonshemmede.

Flere ekskursjoner er under planlegging. Vi oppfordrer dermed alle medlemmer å besøke hjemmesiden vår nbf-tla.org (og/eller facebook) for å holde seg oppdatert.

Medlemsmøter

10. September - Gro Gulden: «Alt du bør vite om sopp»

Gro Gulden er mykolog, faktisk en av de

største soppekspertene vi har i Norge. Hun har gitt ut flere bøker om sopp både for voksne og barn, i tillegg til å lære opp soppkontrollører i mange år. Vi er svært spente på å bli drillet i, ja, alt det man burde vite om sopp. Listen legges litt lavt, så man trenger ikke være et sopp geni for å nyte foredraget.

1. Oktober - Jorgen Wegter: "Restaurering av en slåtteeing. Erfaringer, oppdagelser og opplevelser."

Jorgen Wegter er utdannet agronom, gartner, arkeolog og bygningsverningenior. Han restaurerer og skjøtter både slåtteeing og naturbeitemark på gården Fagerli i Vanvikan. I 2017 ga han ut barneboken SOS Blomstereng og arbeider med ulike formidlings- og forskningsprosjekter som omhandler naturverdiene. I dette foredraget vil han fortelle oss om sine erfaringer med restaurering av slåtteeing.

5. November - Helene Løvstrand Svarva: "Årringer- mer enn bare alder"

Helene jobber med dendrokronologi, også kjent som årringdatering. Årringer kan brukes til så mangt, mer enn bare å datere alder. Årringer kan bidra med forskning på klimarekonstruksjon, bosetningsforhold i middelalderen, miljø tracer og mye mer. Helene vil gi oss en innføring i spennende forskning hvor trær og årringer anvendes på ulike måter.

3. Desember - Kortforedrag - ca. 20-25 min pr. foredrag

Vi har gleden av å presentere to foredragsholdere denne kvelden. Starrentusiast Leif Galten skal holde et foredrag om "Jemtlandsstarr i Estenstadmarka".

I 2017-2018 foretok Leif grundige innsamlinger i Estenstadmarka av rene arter og merkelige hybriden i gulstarr-gruppa. Han kommer for å presentere sine funn. Gunnar Bekken skal holde foredraget "Fra 5000 meter i Himalaya til 100 meter på Støren". Dette blir en presentasjon av den imponerende fjellhagen Gunnar har utviklet på Støren. Her er arter fra fjellområdene i blant annet Alpene, Tien Shan og Himalaya.

I tillegg blir det finale i fotokonkurransen.

Bli med på årets fotokonkurranse!

En jury i styret vil nominerer fem "finalebilder".

Finalebildene blir presentert på våres åpne medlemsmøte 3. desember hvor vinneren kåres gjennom skriftlig avstemning. Alle innsendte bilder vil bli lagt ut, med kredit til fotografen, på <http://aretsbilde.nbf-tla.org/>.

Det er ingen begrensning på antall bilder per fotografl

Årets vinnerbilde 2017, Blåklkke *Campanula rotundifolia* av Harald Vik-Mo.

Send inn ditt bilde med navn på planten og fotografen til post@nbf-tla.org innen 23. november!

Kriterier:

- Fotografen må være medlem av NBF-TLA
- Motivet må være en norsk villplante
- Bildet må være tatt i 2018

Innhold

Stoff til Orebladet	2
Viltvoksende fioler i Midt-Norge	3
Fremmede arter og folkeforskning	19
Foreningssaker	21